

LAP 2007-2013 ietekme uz uzņēmējdarbību un nodarbinātību

Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūts
Lauku attīstības novērtēšanas nodaļa:
Elita Benga ,vadītāja,
pētnieki: Armands Vēveris , Juris Hāzners

Prezentācijas saturs

- Darba uzdevums un informācijas avoti
- Nodarbinātības un uzņēmējdarbības tendences Latvijas laukos
- LAP 2007-2013 uzņēmējdarbības atbalsta pasākumu un to rezultātu raksturojums
- Secinājumi un ieteikumi

Darba uzdevumi

- Izvērtēt uzņēmējdarbības situāciju lauku teritorijās Latvijā
- Izvērtēt LAP 2007-2013 uzņēmējdarbību veicinošo pasākumu realizācijas rezultātu, atbilstību izvirzītajiem mērķiem un mērķu sasniegšanas pakāpi
- Izvērtēt citu ES fondu pieejamību un izmantošanu uzņēmējdarbības attīstībai laukos
- Noskaidrot lauku uzņēmēju viedokli par nepieciešamo atbalstu un citiem nosacījumiem uzņēmējdarbības sekmēšanai laukos

Darbā izmantotie materiāli un dati

- Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD), ES un Latvijā veikto pētījumu rezultātu analīze
- LAD datu analīze
- CSP un VID datu analīze
- Fokusgrupa ar uzņēmējiem
- LIAA informācija par ES fondu pieejamību

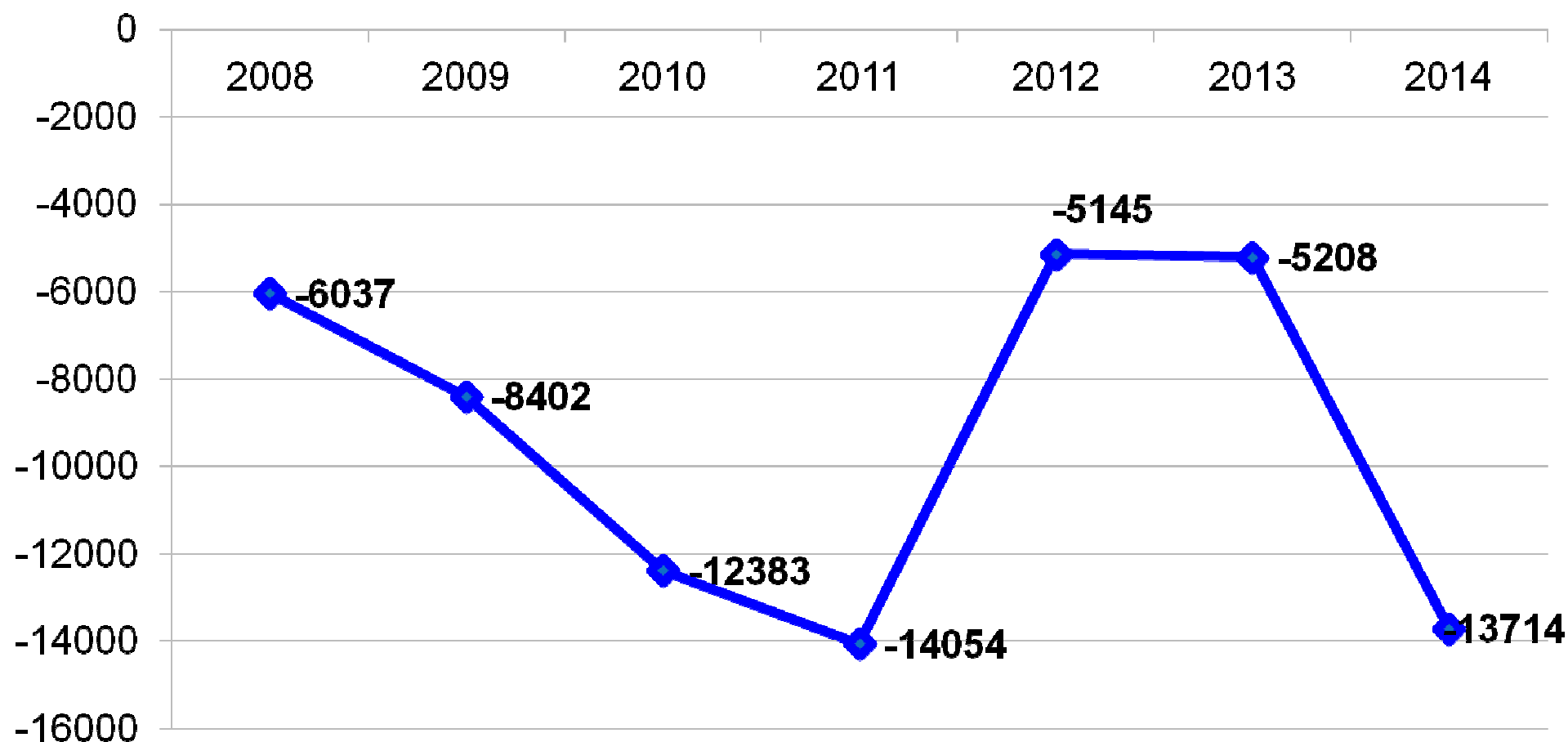
iedzīvotāju skaita izmaiņas pilsētā un laukos 2007-2014 (CSP dati)

	2007-2014 skaitliskais samazinājums	2007 struktūra	2014 struktūra	2014/2007 izmaiņas
Pilsēta	-142,429	67.9%	67.8%	-9.49%
Lauki	-64,943	32.1%	32.2%	-9.16%

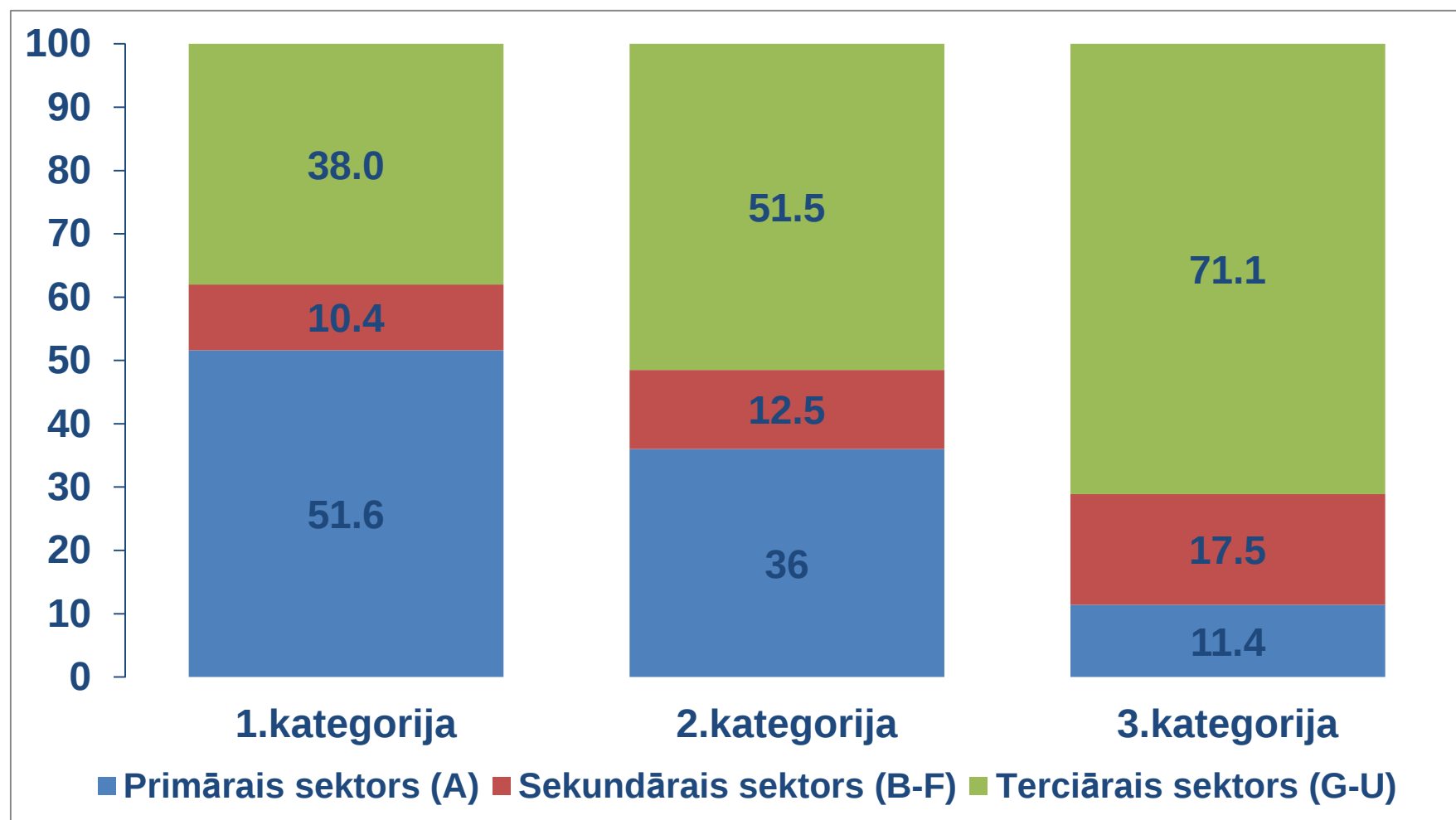
iedzīvotāju skaits **laukos samazinājies** par 0,33 % punktiem
mazāk kā pilsētās.

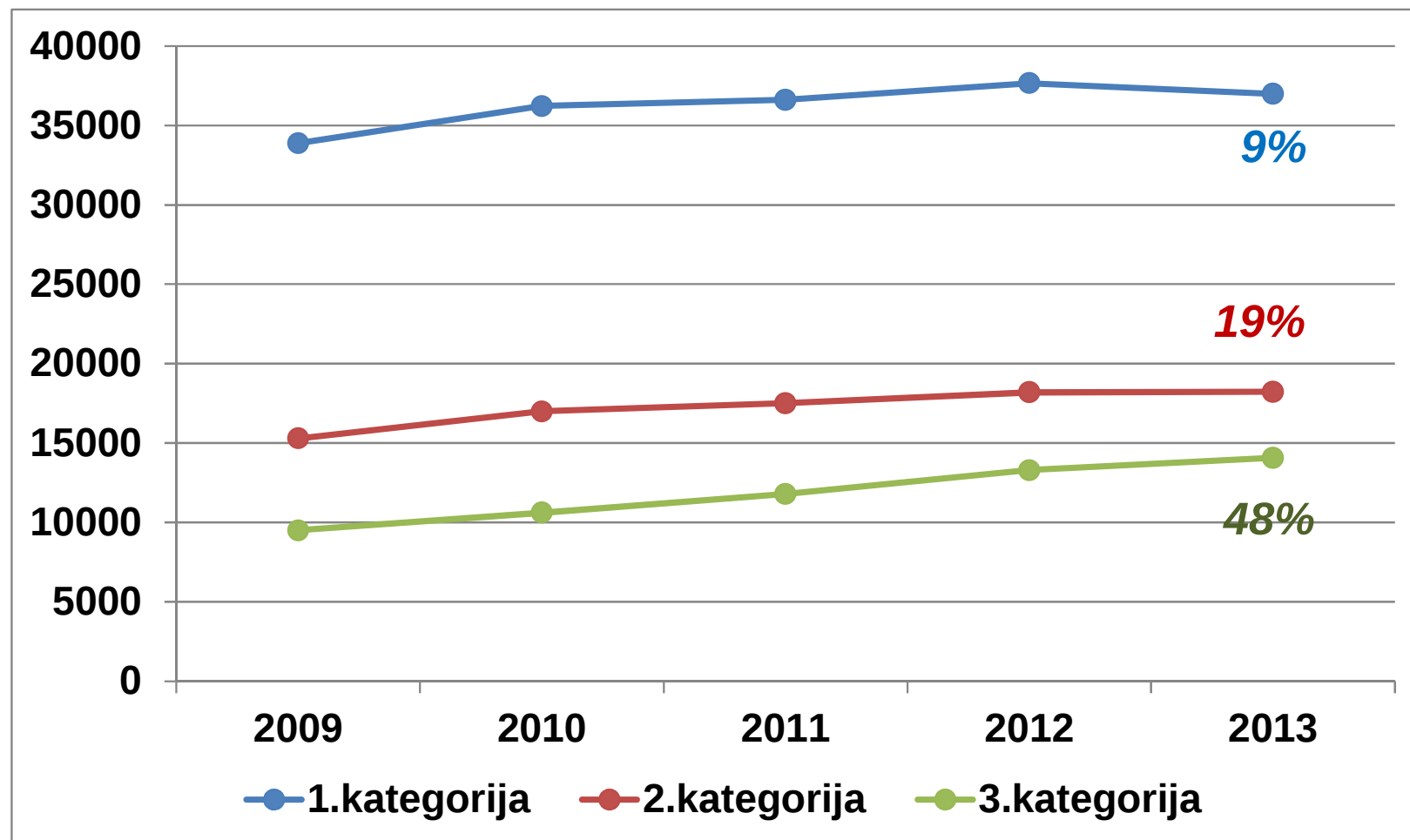
Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas laukos (izmaiņas pret iepriekšējo gadu, cilv. skaits)

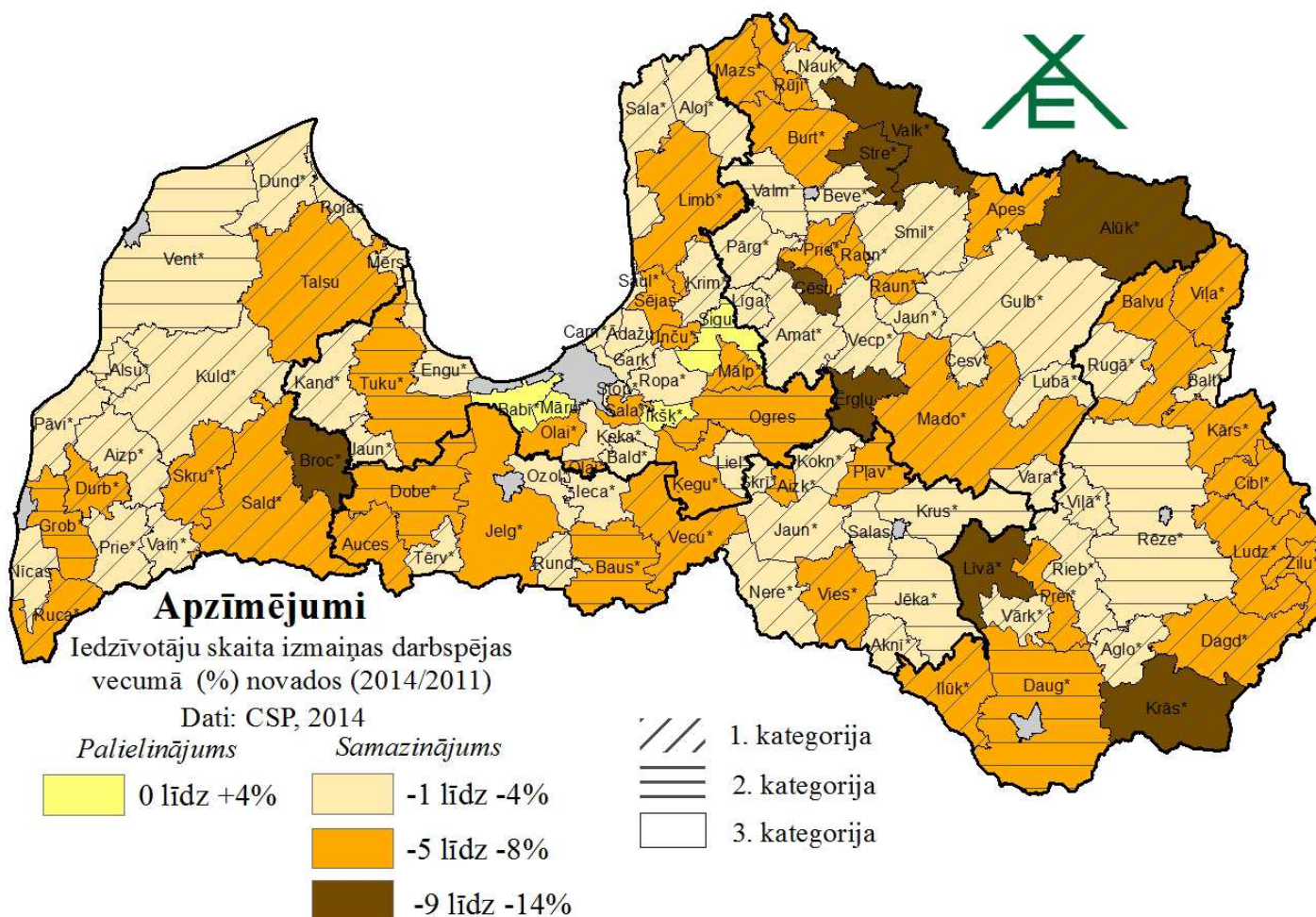
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaita īpatsvars novadu kategorijās, 2013. g.(%)

Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita izmaiņas novadu kategorijās, 2009.-2013. g.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas darbaspējas vecumā novados (%)

No 2011-2014.g darbaspējīgo iedzīvotāju skaits LV samazinājies par gandrīz 80 tūkst.

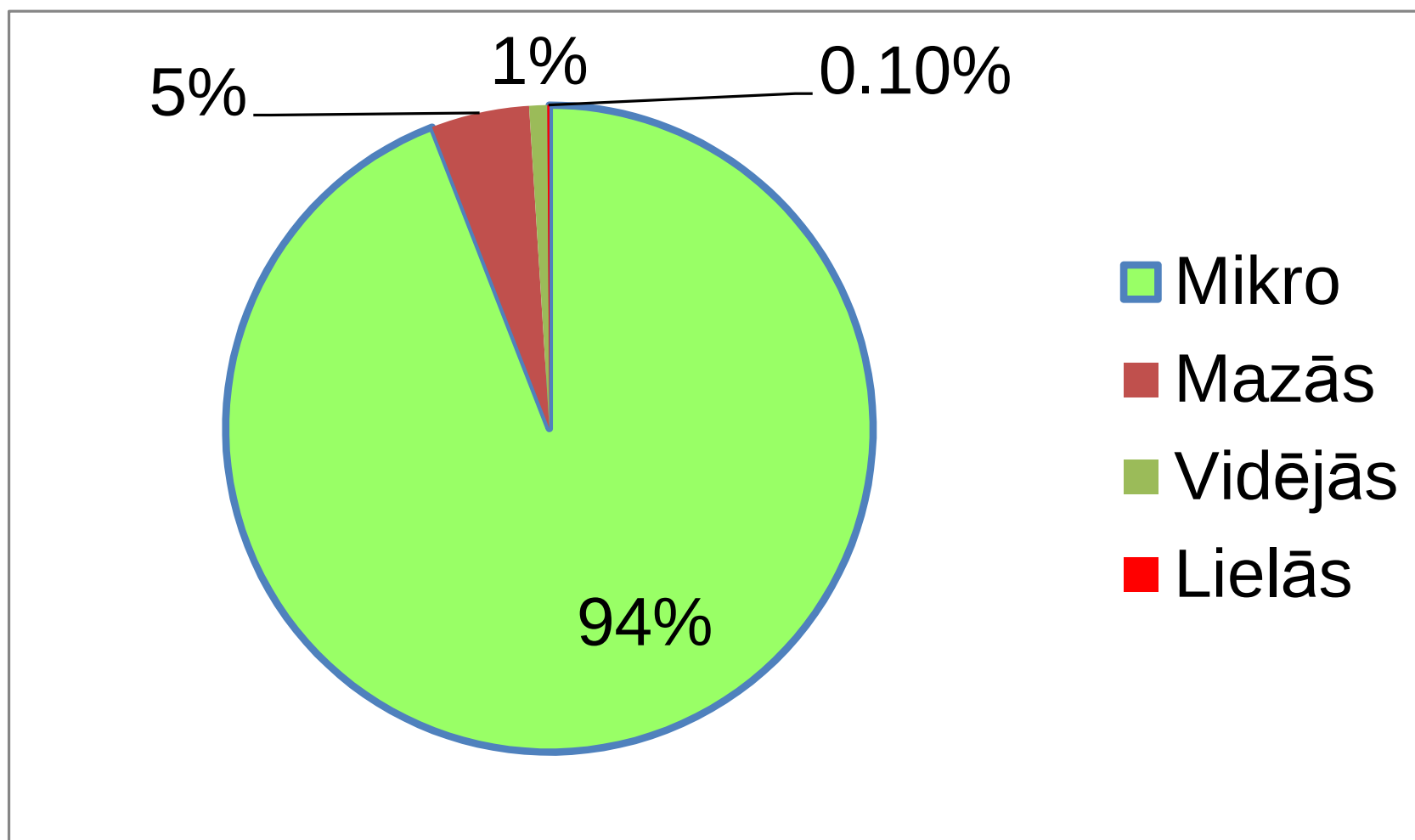
Nodarbināto skaits pa nozarēm Latvijas laukos 2008.-2013.g. (tūkst.cilv., CSP)

Nodarbināto skaita izmaiņas nozarēs Latvijas laukos 2008.-2013. g., tūkst.cilv.

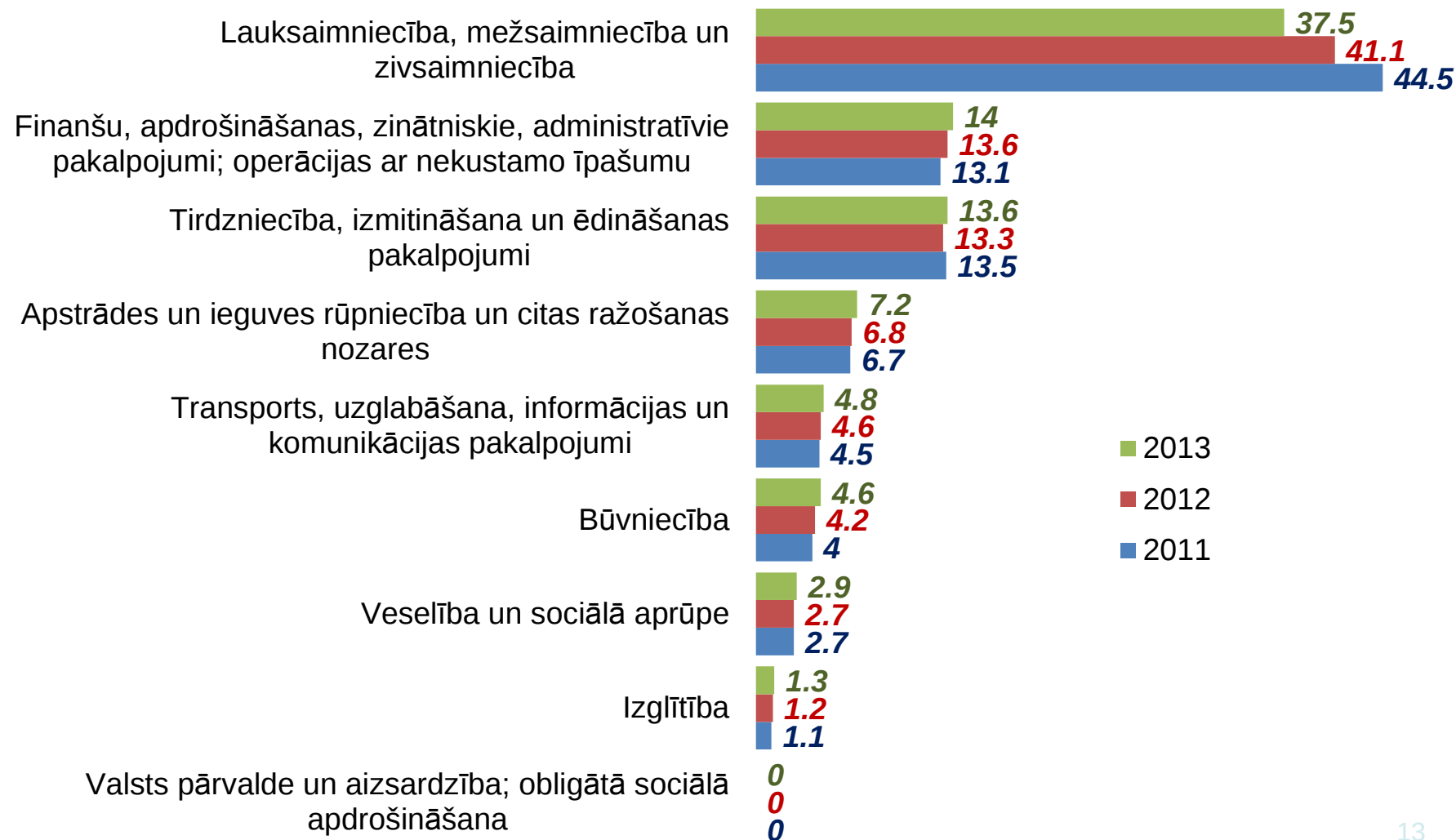

Tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistikas vienību lieluma struktūra novados (%)

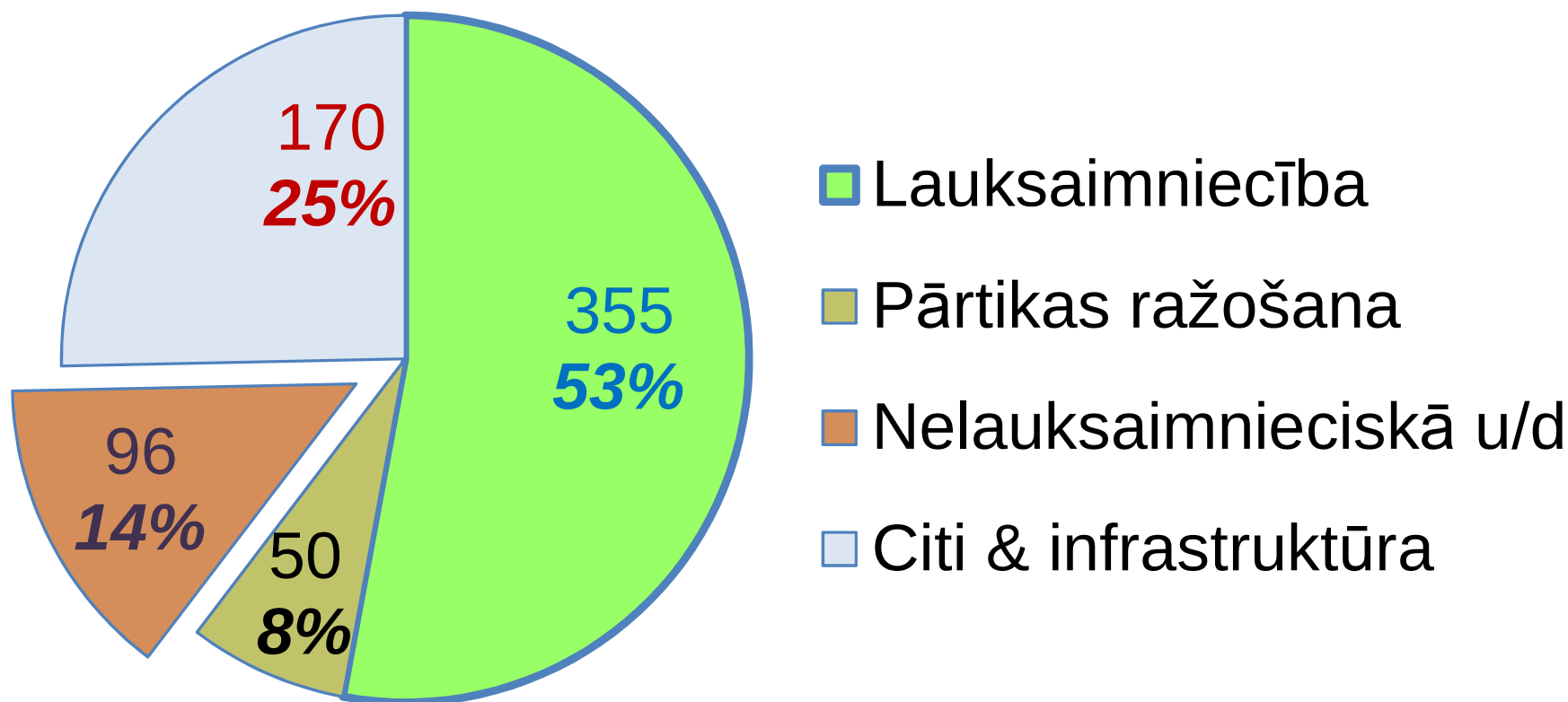
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo statistikas vienību skaita īpatsvars Latvijas novados

dalījumā pa darbības veidiem, 2011 - 2013 (%)

LAP 2007-2013 ietvaros izmaksātais publiskais finansējums projektiem

(LAD dati uz 31.12.2013. milj. EUR un %)

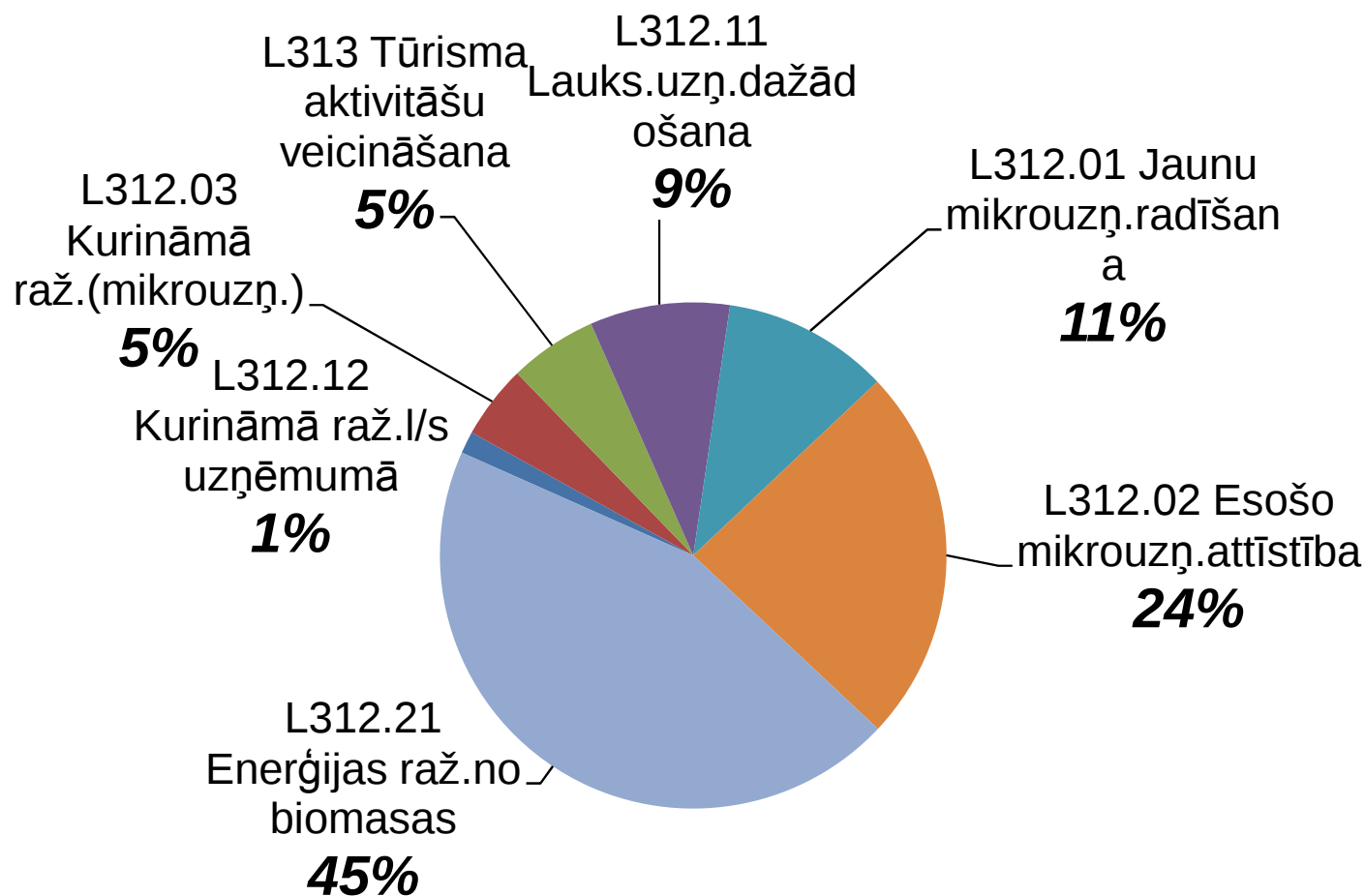

LAP 2007-2013 3.ass mērķi un izvēlētais atbalsts

LAP 3.ass mērķi:

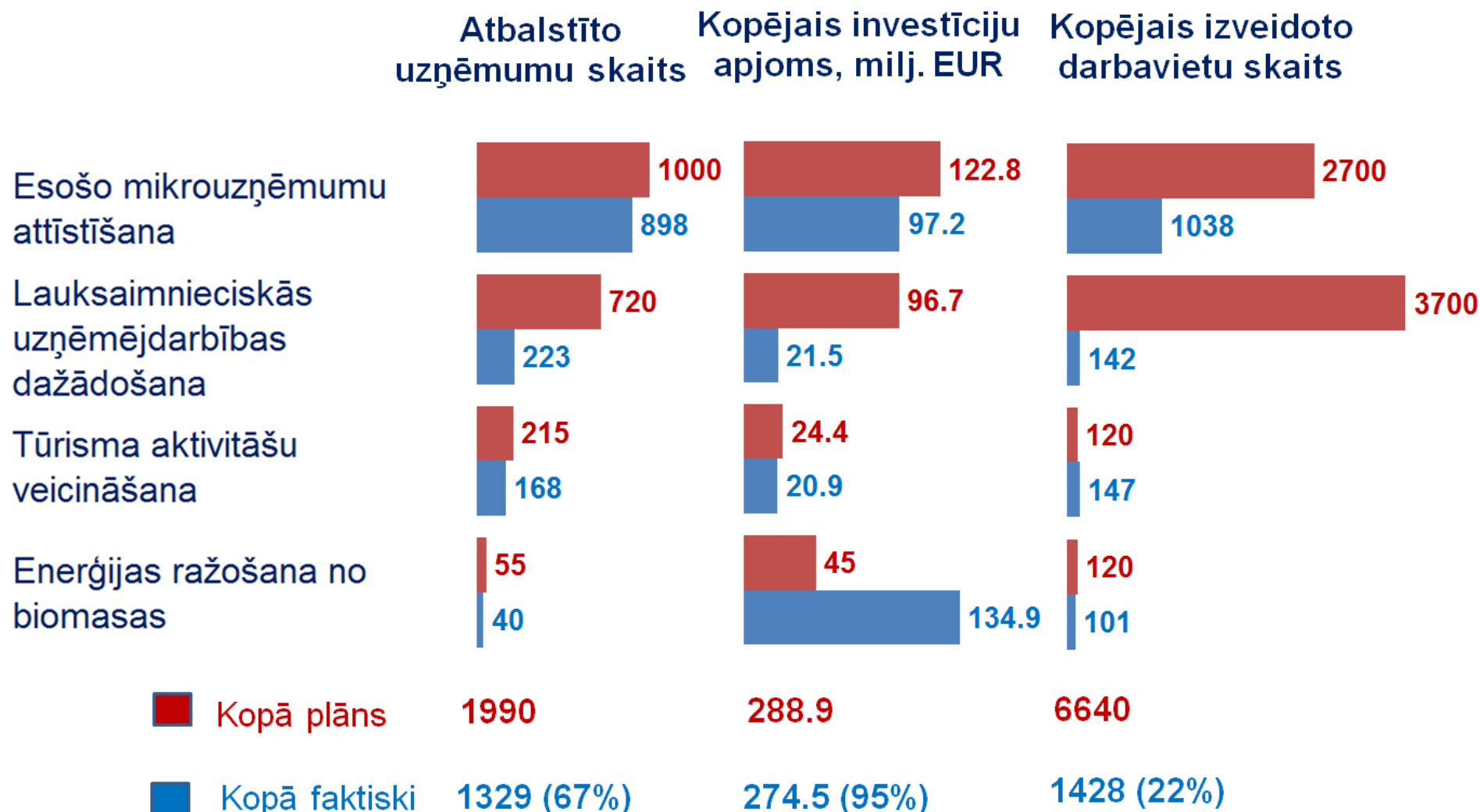
- *dažādot un attīstīt uzņēmējdarbību lauku teritorijā*
- *uzlabot esošo lauku infrastruktūru, lai apturētu ekonomisku un sociālu lejupslīdi un lauku iedzīvotāju skaita samazināšanos*
- **Mikrouzņēmumu radīšana un atbalsts esošajiem** - Veicināt neluksaimnieciska rakstura uzņēmējdarbību vai nodarbinātību lauku teritorijā, attīstot alternatīvus ienākumu avotus un ienākumu līmeņa palielināšanos lauku reģionos
- **Lauksaimnieciskās darbības dažādošana** - Lauksaimnieciskās darbības dažādošana ar neluksaimniecības rakstura darbībām, neluksaimniecības nozaru attīstība un nodarbinātības veicināšana.
- **Bioenerģija** - Atbalstīt uzņēmumus, kuri izveido ražošanu – enerģijas ražošanu no biomasas, kas ir lauksaimniecības vai mežsaimniecības izcelsmes, saražotās enerģijas lietošana paredzēta galvenokārt ārpus saimniecības.
- **Tūrisms** - Veicināt neluksaimnieciskās aktivitātes lauku apvidū, attīstot un pilnveidojot lauku tūrismu un ar tūrismu saistītos pakalpojumus un infrastruktūru.

Publiskā finansējuma sadalījums pa atbalstītajām aktivitātēm (% no šajos pasākumos izmaksātā)

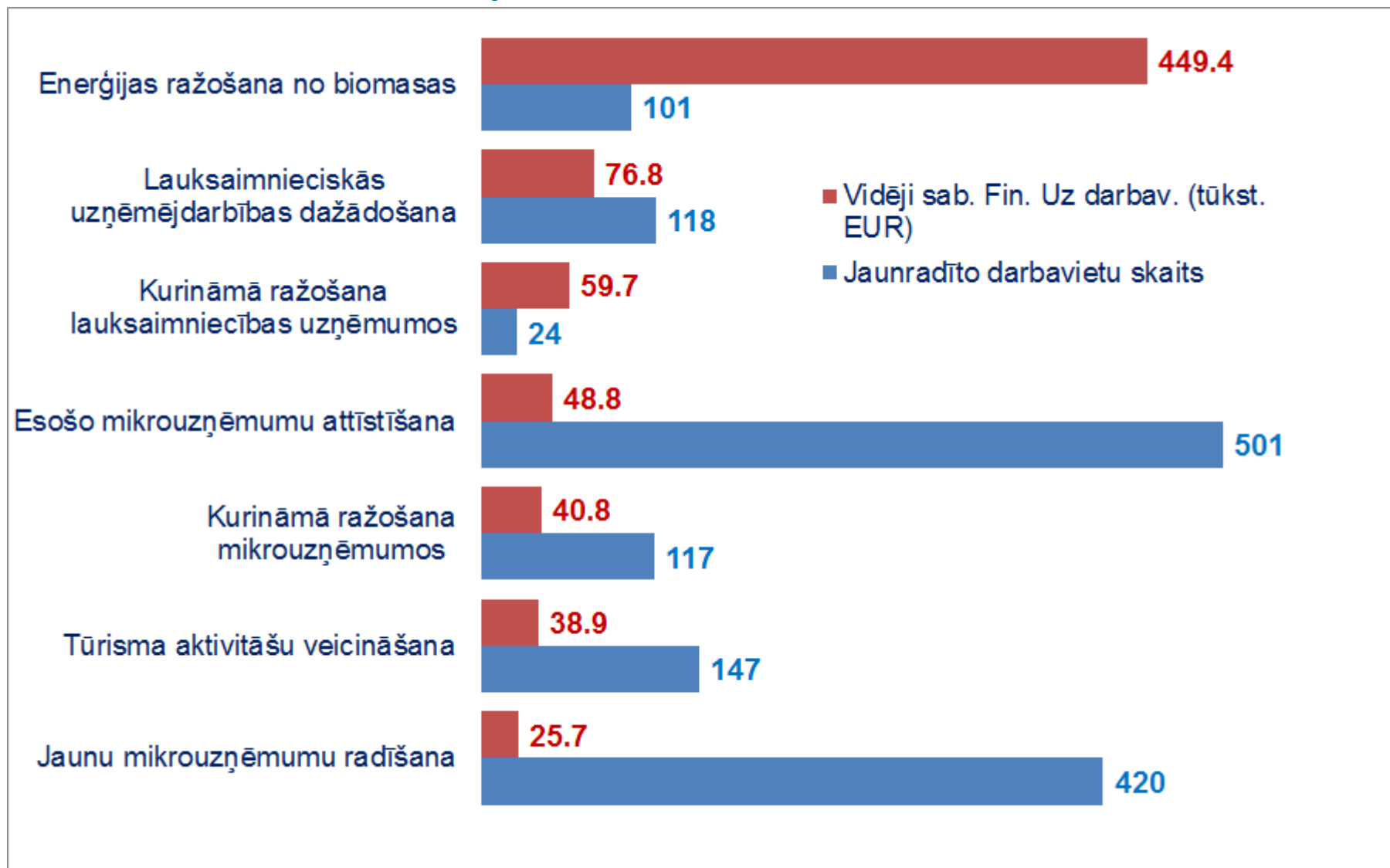

Plānotais un faktiskais rezultāts LAP 2007-2013 uzņēmējdarbības pasākumos

LAD dati 2014.g.marts

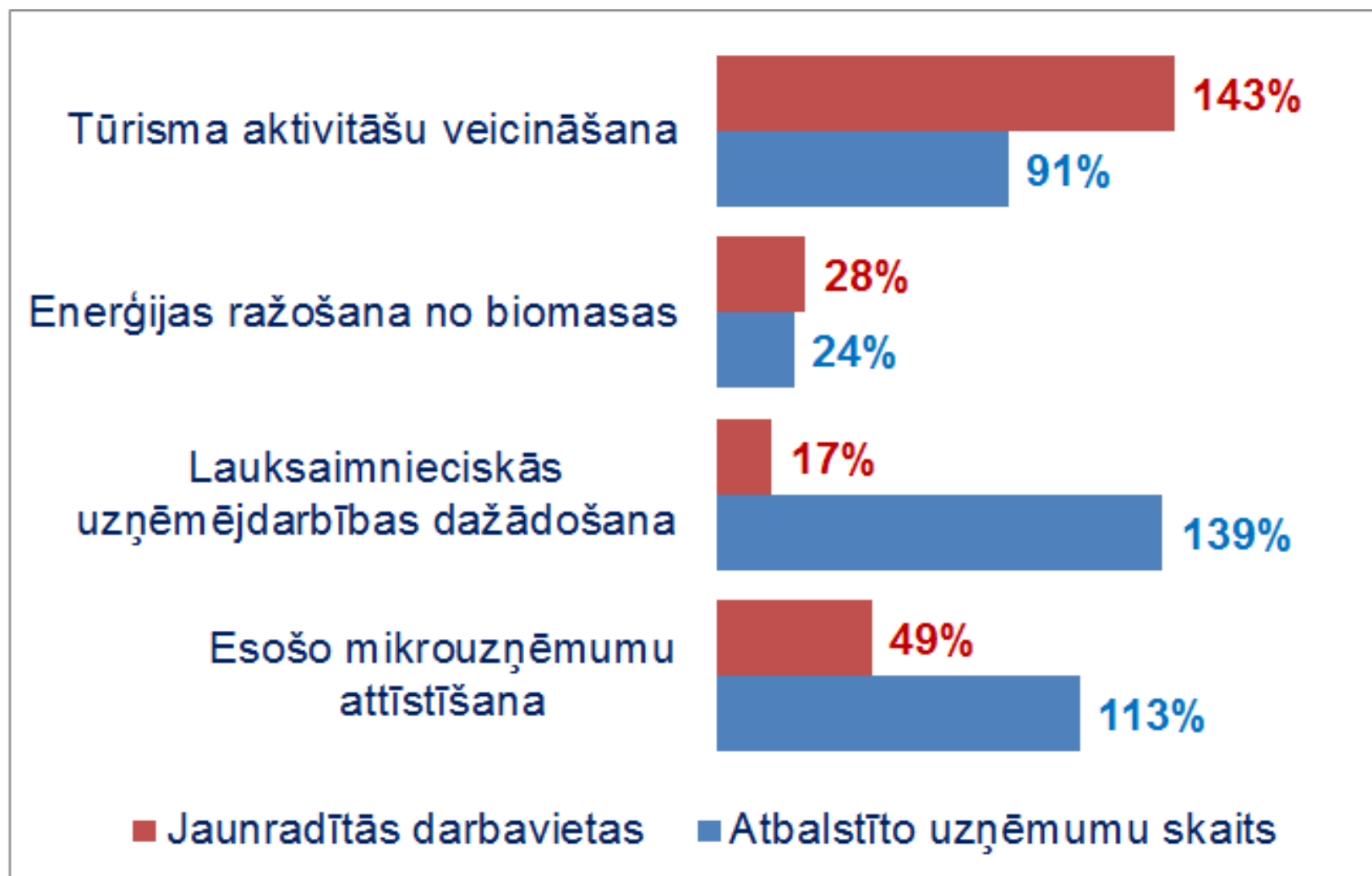

Jaunradītās darbavietas aktivitātēs un vidējais publiskais finansējums uz vienu radīto darbavietu

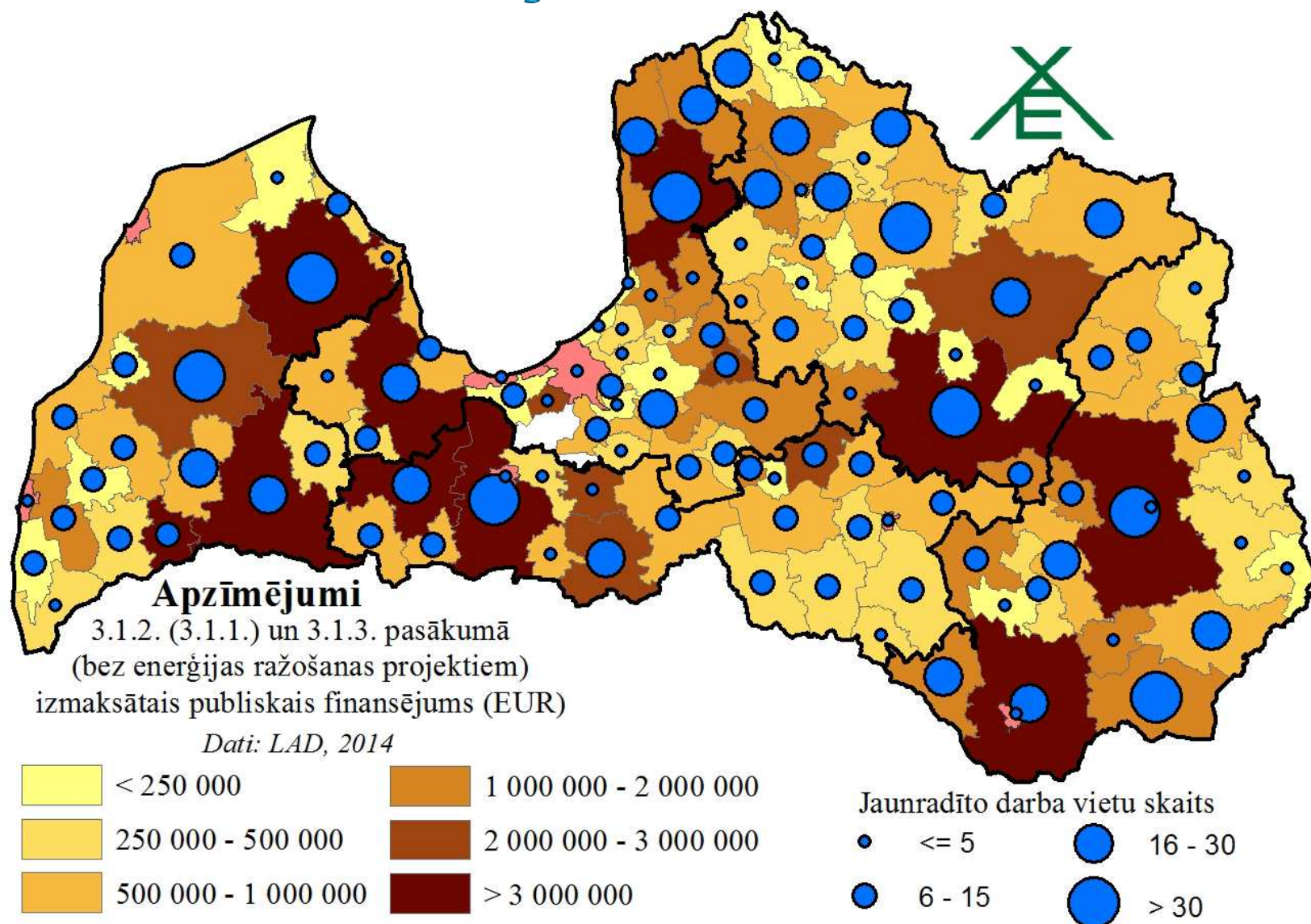

Rezultatīvo rādītāju izpilde % no plānotā salīdzinājumā ar ieguldījumu apjomu

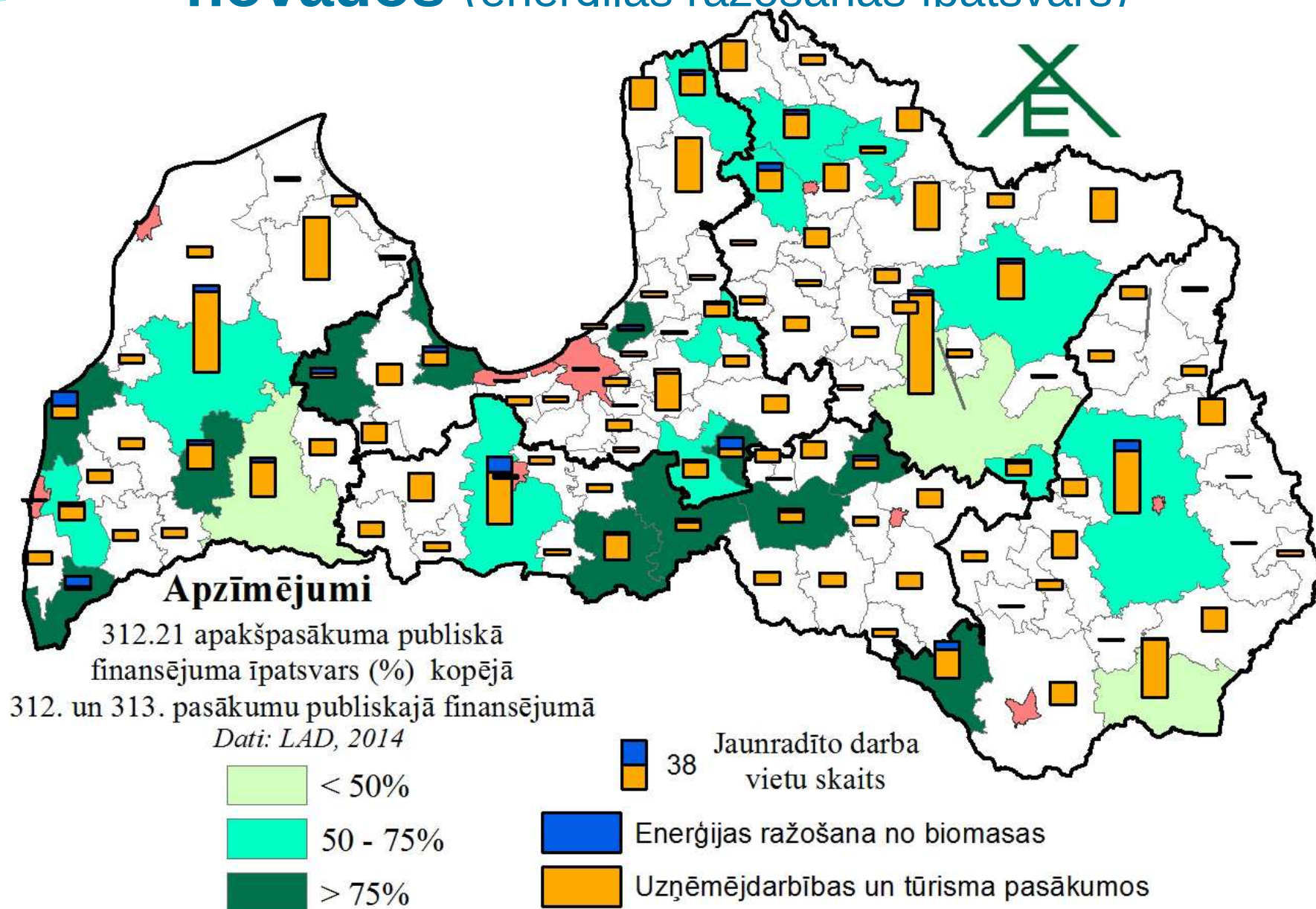
LAD dati 2014.g.marts

Jaunradītās darbavietas un publiskais finansējums novados

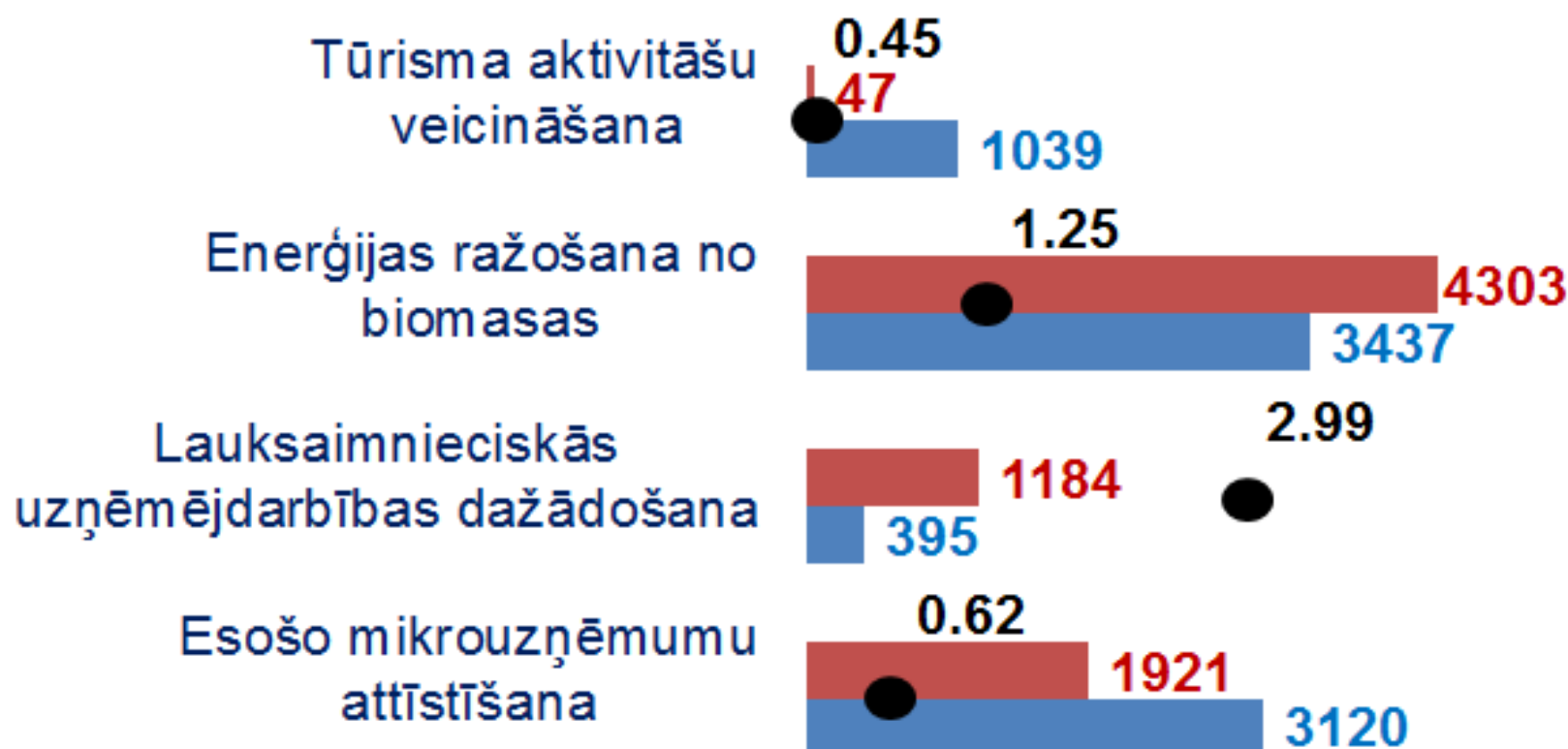

Finansējums un jaunradītās darbavietas novados (enerģijas ražošanas īpatsvars)

Izmaksātā publiskā atbalsta un papildus BPV salīdzinājums (investīciju ekonomiskā atdeve)

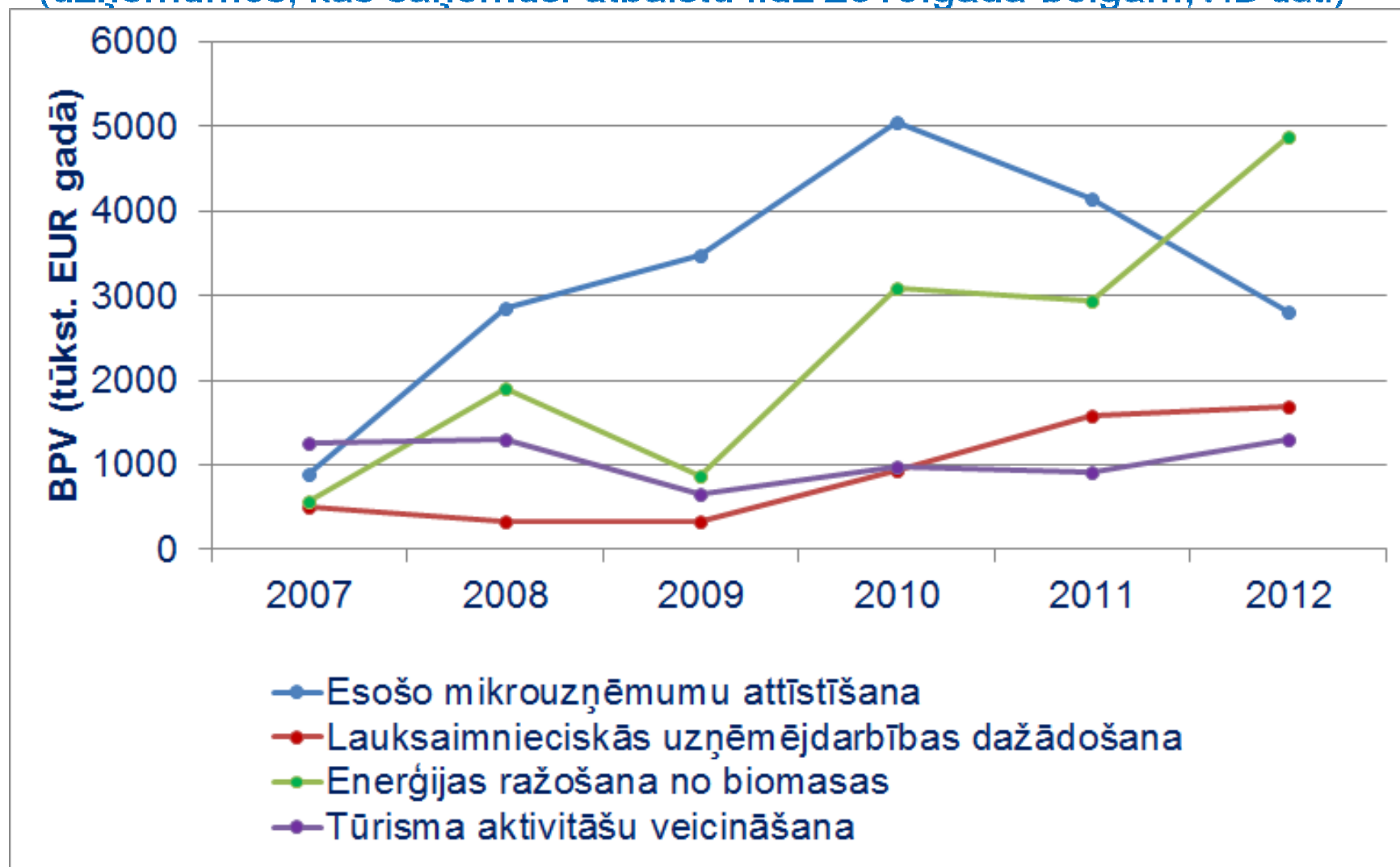
(2008.-2012.g., tūkst.EUR analizētajos uzņēmumos un papildus BPV uz 1 EUR atbalsta)

● BPV/ atbalsts ■ Papildus BPV ■ Izmaksātais atbalsts

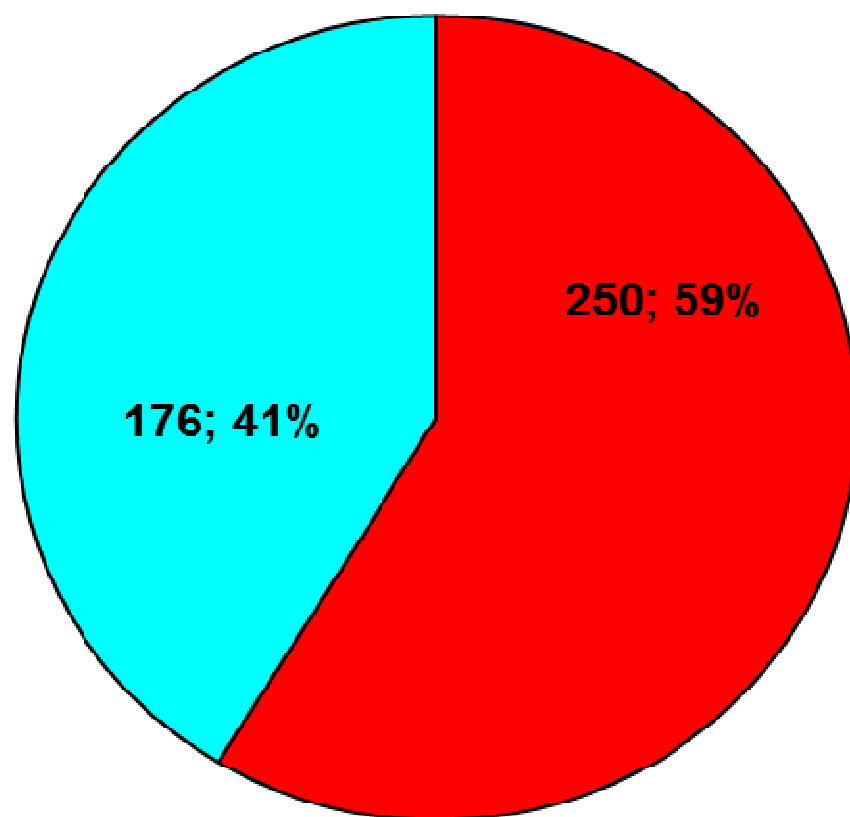
Bruto pievienotās vērtības dinamika apakšpasākumos

(uzņēmumos, kas saņēmuši atbalstu līdz 2010.gada beigām, VID dati)

LAP un citu ES fondu izmantošana

Apstiprināto projektu attiecināmās izmaksas nelauksaimnieciskās
u/d projektiem (lauku teritorijās) 2007.-2014.g.

■ LAP atbalsts
■ Citu ES fondu atbalsts

Uzņēmēju problēmas Latvijas laukos

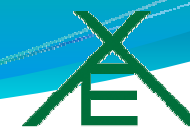
- ✓ kvalitatīva darbaspēka trūkums; t.sk. *NVA un pašvaldību projekts „Algotie pagaidu sabiedriskie darbi pašvaldībās”* būtiski samazina jau tā ierobežoto darbaspēka piedāvājumu lauku teritorijās
- ✓ liels administratīvais slogs, kuram tiek pakļauti lauku uzņēmēji
- ✓ mazajiem uzņēmējiem ļoti liels slogs – darbaspēka nodokļi
- ✓ slikta infrastruktūra
- ✓ neviennozīmīga normatīvo aktu interpretācija
- ✓ atšķirības pašvaldību attieksmē pret uzņēmējiem

Uzņēmēju ieteikumi

- ✓ ierobežot lauku uzņēmējdarbībai nedraudzīgo rīcību no valsts monopoluzņēmumu puses. Ieteicams strādāt ar VAS „Latvenergo”, lai ieviestu risinājumus administratīvā sloga samazināšanai elektrības pieslēgumu izveidē un uzlabošanā
- ✓ ieviest lauku teritoriju mikrouzņēmumiem fiksētos nodokļu maksājumus, kas atvieglotu nodokļu slogu un nodokļu grāmatvedības procesu uzņēmējiem
- ✓ atvieglot administratīvās procedūras LAD

Galvenie secinājumi

- No LAP 2007-2013 ieguldījumiem atvēlētā finansējuma **14%** (99,7 milj.EUR) ir novirzīti **neluksaimnieciskās uzņēmējdarbības** attīstībai laukos. No šīs summas **45%** ir izlietoti **enerģijas ražošanas** attīstībai no biomasas (40 proj.) un **kurināmā ražošanai** 6 % (109 proj.). Lauksaimniecības uzņ. dažādošanai 9% (181 proj.), **mikrouzņēmumu radīšanai un attīstībai 35%** (785 proj.).
- Attiecībā pret saņemto atbalstu **lielākā atdeve darbavietu radīšanā** bija atbalstam **mikrouzņēmumiem**.
- **Nav sasniegts** viens no galvenajiem ass mērķiem – jaunradītas tikai 1400 darbavietas (*saskaņā ar projektu atskaitēm*) t.i. **22% no plānotā** (*0,5% no kopējā nodarbināto skaita laukos*), lai gan **finansējums** izmantots **95%** apmērā.
- Lielākā daļa darbavietu laukos ir lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un valsts pārvaldē, kur tām ir tendence samazināties.
- Ekonomiskās aktivitātes un nodarbinātība koncentrējas Rīgas tuvumā.

Galvenie ieteikumi

- Komplekss atbalsts lauku uzņēmējdarbībai. Izvērtēt nodokļu ietekmi (*fiksētie nodokļu maksājumi mikro un maziem uzņ. u.tml.*) un administratīvā sloga samazināšanas iespējas (*sadarbība ar kontroles institūcijām un valsts uzņēmumiem u.tml.*). Zināšanu papildināšana.
- Papildināt atbalstāmo nozaru loku, lai sekmētu uzņēmējdarbības attīstību
- Prioritāte dodama **mikro un mazo uzņēmumu atbalstam** darbavietu radīšanai. Lai sekmētu līdzsvarotāku teritorijas attīstību un mazinātu iedzīvotāju aizplūšanu, galvenajam LAP uzstādījumam ir jāklūst **nodarbinātības veicināšanai**, īpaši no lielajām pilsētām attālākos novados
- Biogāzes stacijas atbalstīt tikai pie nosacījuma par 75% lopkopības atlikumu īpatsvaru substrātā
- 2014.-2020. gada plānošanas perioda atbalsta pasākumu ieviešanas nosacījumiem jābūt ar mērķi palielināt nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības attīstību laukos

Paldies par uzmanību!

**Latvijas Valsts agrārās ekonomikas
institūts**

Lauku attīstības novērtēšanas nodaļa

www.lvaei.lv

Elita.benga@lvaei.lv

armands@lvaei.lv

juris@lvaei.lv